

Sygn. akt I C 187/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 listopada 2015 r.

Sąd Rejonowy w Lesku, Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSR Wojciech Hejnar

Protokolant: Małgorzata Kucharczyk

po rozpoznaniu w dniu 16 listopada 2015 r. w Lesku

na rozprawie sprawy

z powództwa R. P.

przeciwko (...) Towarzystwo (...) S.A. w W.

o zapłatę

I. ***z a s ą d z a*** od pozwanego (...) Towarzystwo (...) S.A. w W. na rzecz powoda R. P. kwotę 2.970,00 (dwa tysiące dziewięćset siedemdziesiąt) zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 02.06.2015 r. do dnia zapłaty,

II. ***z a s ą d z a*** od pozwanego na rzecz powoda kwotę 717,00 (siedemset siedemnaście) zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 187/15

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 30 listopada 2015 roku

R. P. domagała się w pozwie zasądzenia od (...) Towarzystwo (...) S.A. w W. kwoty 2.970 zł. W uzasadnieniu wskazała, że w grudniu 2011 r. zawarła umowę ubezpieczenia na życie z przedstawicielem pozwanego, który ustnie przedstawił najważniejsze jej warunki, nic nie wspominając o zasadach i celu pobierania opłaty warunkowej przewidzianej w OWU, czy zasadach wypłaty tzw. premii. Nie doręczył też ogólnych warunków ubezpieczenia przed podpisaniem umowy. Tymczasem w postanowieniach OWU ze składki wpłacanej przez powódkę w okresie pierwszego roku obowiązywania umowy pozwana pobrała opłatę warunkową wynoszącą 99 % składki. Opłata nie była w żaden sposób oprocentowana, czy waloryzowana, nie podlegała zwrotowi w czasie rozwiązania umowy przed okresem, na jaki została zawarta, ano wraz z końcem tego okresu. Dopiero po upływie 10 lat umowy miała być wypłacona w formie premii odpowiadającej pobranej opłacie warunkowej. Umowa uległa rozwiązaniu w styczniu 2015 r. Pozwana w łącznie zgromadzonej sumy na rachunku powódki potrąciła opłatę likwidacyjną w kwocie 500 zł i pobrała opłatę warunkową w kwocie 2.970 zł. W ocenie powódki brak było podstaw do zatrzymania środków stanowiących opłatę warunkową. Nie wiążą jej wzorce umowne, gdyż nie otrzymała ich przed zawarciem umowy. Postanowienia w zakresie jakim statuuja opłatę warunkową są niedozwolonymi klauzami umownymi stojącymi w sprzeczności z powszechnie obowiązującym prawem, a opłata warunkowa stanowi świadczenie nienależne.

Sąd uwzględniając żądania pozwu wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym.

W sprzeciwie od orzeczenia (...) Towarzystwo (...) S.A. w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości. Zaprzeczył jakoby miał nie poinformować powódkę o zasadach pobierania opłaty warunkowej i wypłaty premii. Doręczył jej

także OWU. Powódki sama wybrała okres inwestycyjny i określiła wysokość i częstotliwość wpłacania składki. Opłata warunkowa była pobierana zgodnie z OWU a zwracana była w całości w formie premii po zakończeniu okresu inwestycyjnego. Pozwany wskazał, że opłata warunkowa i prawnie i faktycznie była różna jak pobierana wcześniej przez ubezpieczyciela opłata likwidacyjna. Powódka już w momencie podpisania umowy wiedziała ile ona wyniesie i jaki czas trwać ma umowa, aby ubezpieczająca jej nie zapłaciła. Postanowienia dotyczące opłaty warunkowej się są wpisane do rejestru klauzul abuzywnych. Nie narusza ona interesu konsumenta i jest zgodna z dobrymi obyczajami. Pozwany przy zawarciu umowy poniósł koszty akwizycji, w tym prowizję i wynagrodzenie dla pośrednika. Powódka jako racjonalny konsument winna ocenić opłacalność umowy a przyznanie jej racji w sporze oznacza rażące uprzywilejowanie z pokrzywdzeniem sprzedawcy. W ocenie pozwanego opłata warunkowa nie spowodowała jego wzbogacenia, a on sam musiał ponieść część ryzyka związanego z przedwczesnym wygaśnięciem umowy.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

R. P. chcąc zapewnić sobie lepsze zaopatrzenie emerytalne planowała zawrzeć ofertę ubezpieczenia na życie. K. K. działający jako doradca finansowy firmy (...) S.A. zaproponował jej podpisanie umowy z (...) Towarzystwo (...) S.A. w W., w imieniu którego działał. Agent nie wyjaśnił wszelkich okoliczności zawarcia umowy, nie przekazał powódce informacji na temat zasad pobierania opłaty warunkowej i jej wysokości. W rozmowie wskazywał, że możliwe jest wcześniejsze rozwiązanie umowy, co wiązać się będzie z koniecznością poniesienia opłaty likwidacyjnej. Ostatecznie powódka w dniu 13.12.2011 r. złożyła wniosek o zawarcie umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...). Do wniosku dołączono załącznik do OWU, na którym powódka pisemnie oświadczyła, iż otrzymała załącznik do OWU (...), OWU oraz regulamin Ubezpieczeniowych Funduszy Kapitałowych (...) o oznaczeniu (...), w tym zapoznała się z nimi i je akceptuje. Do zawarcia umowy doszło w dniu 27.12.2011 r. a powódce wydano potwierdzenie w postaci polisy o nr (...). Doręczono jej też ogólne warunki ubezpieczenia. Powódka wybrała opcję obowiązywania umowy na 15 lat w tzw. Pierwszym Okresie Inwestycyjnym. Składka miesięczna w pierwszym roku trwania polisy wynosiła 250 zł i wzrastała z każdym kolejnym rokiem trwania umowy. W postanowieniach OWU (§ 17 i 19) oraz w załączniku do OWU (pkt 13) określono, iż opłata warunkowa wynosi 99 % składki regularnej należnej za okres 1 roku polisowego. Po upływie 10 lat trwania umowy pozwany zobowiązany był do wypłaty na rzecz powódki tzw. premii w kwocie odpowiadającej pobranej opłacie warunkowej.

/dowód: polisa o nr (...)- k. 14, ogólne warunki ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...) Indywidualny Plan (...) k. 15-21, wniosek o zawarcie umowy ubezpieczenia na życie- k. 47-48, załącznik do ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...) Indywidualny Plan (...) k. 49, załącznik do regulaminu (...) k. 50, zeznania powoda R. P.- k. 80-81/

Powódka co roku dostawała informację od pozwanego dotyczącą stanu konta. Z uwagi to na, iż nabrała podejrzeń, że podpisana umowa jest dla niej niekorzystna udała się do dorady finansowego, który poradził jej, że najlepszym rozwiązaniem byłoby zrezygnowanie z niej. Powódka dzwoniła też na infolinię pozwanego, gdzie poinformowano ją, że zerwanie kontraktu skutkować będzie utratą rocznej składki. Ostatecznie R. P. złożyła pozwanemu zlecenie wypłaty zgromadzonych środków, które wpłynęło do niego w dniu 20.01.2015 r. Spowodowało to wygaśnięcie umowy. Łącznie wpłacone przez powódkę pieniądze wyniosły kwotę 9.201,31 zł, przy czym pozwany tytułem opłaty warunkowej pobrał kwotę 2.970 zł, nie wypłacając jej równowartości w formie premii z uwagi na rozwiązanie umowy przed upływem terminu jej obowiązywania. Pozwany w piśmie z dnia 10.03.2015 r. wskazał, że saldo rachunku na dzień 21.01.2015 r. przed dokonaniem wypłaty wynosiło 6.231,31 zł. Od kwoty tej Towarzystwo pobrało opłatę likwidacyjną w kwocie 500 zł, a pozostałą sumę 5.731,31 zł przelało na konto powódki.

Pozwany w ramach prowadzonej działalności ubezpieczeniowej ponosi koszty akwizycji płacone pośrednikowi, z którym ubezpieczający zawierają umowy.

/dowód: pismo pozwanego z dnia 10.03.2015 r. dotyczące rozliczenia konta i dokonania wypłaty- k. 22, zestawienie prowizyjne, f-ra VAT- k. 63-65v, zeznania powoda R. P.- k. 80-81/

Pismem z dnia 18.05.2015 r. powódka wezwała pozwanego do zapłaty na jej rzecz kwoty 2.970 zł pobranej tytułem opłaty warunkowej. W uzasadnieniu wskazała, że tego rodzaju obciążenie połączone z prawem do wstrzymania wypłaty premii przez 10 lat trwania umowy jest niedozwoloną klauzulą umowną nie wiążącą powódki. Pobrana bez podstawy prawnej opłata winna jej zostać zwrócona. W odpowiedzi pozwany w piśmie z dnia 25.05.2015 r. stanął na stanowisku, iż był uprawniony do pobrania opłaty warunkowej szczegółowo opisanej w ogólnych warunkach ubezpieczenia, których otrzymanie i zapoznanie się z nimi klientka potwierdziła we wniosku o zawarcie umowy, a stanowiących 99 % składek za 1 rok obowiązywania polisy. W związku z tym strona pozwana odmówiła spełnienia świadczenia.

/dowód: wezwanie do zapłaty z dnia 18.05.2015 r.- k. 23-24, pismo pozwanego z dnia 25.05.2015 r.- k. 25/

Powyższy stan faktyczny, Sąd ustalił w oparciu o powoływane dowody z dokumentów prywatnych w tym m.in. polisy, wniosku o zawarcie umowy, OWU i załączników, korespondencji między stronami zeznań powódki R. P.. Razem zebrane pozwalają w sposób kompletny i bezsporny ustalić stan faktyczny w niniejszej sprawie i wyjaśnić okoliczności zawarcia umowy ubezpieczeniowej.

Dowodom z przedłożonych dokumentów prywatnych Sąd w całości dał wiarę, albowiem ich autentyczność i treść nie budzi zastrzeżeń. Ponadto żadna ze stron nie podważyła ich wiarygodności i nie zaprzeczyła ich materii.

Zeznania powódki R. P. Sąd uznał za wiarygodne, jasne, klarowne i spójne. Zgodne z dowodami z dokumentów. Brak jest dowodów na zaprzeczenie ich prawdziwości.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo okazało się uzasadnione w całości.

W ocenie Sądu istota sporu w niniejszym postępowaniu dotyczyła jedynie przesądzenia, czy wzorzec umowy zawartej w kontrakcie w postaci Ogólnych Warunków Ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...) Indywidualny Plan (...) i załącznika do regulaminu (...) zawierały klauzulę abuzywną, dotyczącą pobrania opłaty warunkowej. Skarżący wnosi bowiem powództwo dotyczące nienależnego świadczenia w postaci zatrzymania przez pozwanego kwoty za wskazany rodzaj opłaty. Sąd nie podzielił poglądu strony powodowej jakoby podstawą zasądzenia żądanej w pozwie kwoty było uznanie, iż nie wiąże jej wzorzec umowy, gdyż nie został jej doręczony przed zawarciem umowy (art. 384 § 1 kc). R. P. we wniosku o zawarcie umowy z dnia 13.12.2011 r. i załączniku do (...) potwierdziła własnoręcznie, iż otrzymała wszystkie dokumenty składające się na umowę ubezpieczenia na życie (OWU, załącznik do OWU, regulamin), zapoznała się z ich treścią i akceptuje ich postanowienia. Zarzut strony powodowej w tej mierze nie znajduje uzasadnienia.

Zgodnie z art. 385¹ § 1-3 kc postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Wtedy strony są związane umową w pozostałym zakresie. Niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Przykładowy zestaw niedozwolonych postanowień umownych zawiera art. 385³ kc. Uzasadnieniem powyższych przepisów jest zamiar zapewnienie konsumentom skuteczniejszej ochrony w stosunkach umownych z profesjonalistami. Wynika z nich, że klauzulą niedozwoloną jest postanowienie, które spełnia łącznie przesłanki dotyczące ukształtowania praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy oraz nie dotyczące bezpośrednio meritum umowy (głównych świadczeń stron), i które nie było uzgodnione indywidualnie.

W realiach niniejszej sprawy należy uznać, że dokumenty składające się na umowę ubezpieczenia na życie w postaci OWU i załącznika do OWU zawierają niedozwolone postanowienia umowne dotyczące obciążenia konsumenta opłatą warunkową. W ocenie Sądu wprowadzenie do wzorca umowy tego rodzaju konstrukcji prawnej miało na celu pokrzywdzenie drugiej strony stosunku prawnego. Dzieje się tak dlatego, że bez utraty wpłaconych składek konsument nie może rozwiązać umowy przed upływem 10 lat od jej zawarcia. Umowa przewidująca pobieranie 99 % środków ze składki płaconej w pierwszym roku inwestowania rażąco narusza zasadę równości obu stron stosunku prawnego, zwłaszcza że ekwiwalentne świadczenie po stronie ubezpieczyciela nie istnieje. Za takie uznać nie można tzw. premii wypłacanej zgodnie z § 19 OWU dopiero po 10 latach inwestycji w kwocie odpowiadającej pobranej opłacie warunkowej. Aby otrzymać swoisty „bonus” ze strony pozwanego niemożliwe było rozwiązanie umowy i to bez względu na to, czy zaistniał uzasadniony do tego powód. Dodatkowo przypadająca po 10 latach kwota pozostawiona do dyspozycji pozwanego była zwracana w takiej samej wysokości, choćby bez jej waloryzowania. Przede wszystkim uznać należy, że opłata jest nadmiernie wygórowana i obciążająca wyłącznie jedną ze stron stosunku prawnego, przez co prowadzi do nieuzasadnionego wzbogacenia ubezpieczyciela. Nieusprawiedliwiona dysproporcja praw i obowiązków ustalona na korzyść pozwanego powodowała, że zaburzony został cel inwestycyjny umowy, przejawiający się w możliwości obracania środkami pieniężnymi przez ubezpieczyciela w celu wypracowania zysku dla drugiej strony. Właściwie cały pierwszy rok inwestycyjny był pochłaniany przez bliżej nie określoną opłatą warunkową.

Sąd nie podziela stanowiska pozwanego jakoby koszty wystawienia polisy, koszty akwizycji i prowizji dla przedstawiciela miały być pokrywane z opłaty warunkowej. Jak słusznie zauważył Sąd Okręgowy w Łodzi w orzeczeniu z dnia 25.05.2015 r., sygn. III Ca 654/15 (wyrok z uzasadnieniem na Portalu Orzeczeń Sądów Powszechnych), a pogląd niniejszy jest w całości podzielany przez Sąd orzekający, ta kategoria kosztów wiąże się z działalnością zakładu ubezpieczeń, który w tej sferze ponosi określony ryzyko gospodarcze. Zatem nie może mieć miejsce sytuacja, w której ryzyko kosztów działalności zakładu ponosi jego klient, który nie ma wpływu na strukturę organizacyjną ubezpieczyciela, w tym także w zakresie negatywnych konsekwencji niewłaściwego funkcjonowania autonomicznego podmiotu. Towarzystwo samo w swoim zakresie winno być rentowane, a nie przerzucać finansowych skutków działalności gospodarczej na klienta, pod postacią opłaty warunkowej.

Końcowo Sąd na marginesie wskazuje, że obciążanie ubezpieczonego opłatą likwidacyjną stosowane do tej pory w umowach ubezpieczenia na życie zawieranych przez pozwanego powodujące utratę całości lub znacznej części zgromadzonych przez ubezpieczonego środków finansowych na rachunku Towarzystwa stosowane w razie wypowiedzenia umowy przed upływem 10 lat od jej zawarcia zostało uznane za klauzulę abuzywną, która nie wiąże konsumenta i narusza dobre obyczaje jak lojalność przedsiębiorcy, czy konstruowanie jasnych postanowień umownych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18.12.2013 r., sygn. akt I CSK 149/13, Lex nr 1413038). W istocie rzeczy opłata warunkowa poza zmienioną nazwą spełnia takie samo zadanie jak opłata likwidacyjna.

Wobec tego uznać należy, że w tym konkretnym przypadku nastąpiły przesłanki pozwalające na uznanie, iż uregulowania dotyczące opłaty warunkowej są niedozwolonymi postanowieniami umownymi i jako takie nie wiążą R. P.. Są sprzeczne z dobrymi obyczajami, rażąco naruszają interesy klienta, nie dotycząc głównych świadczeń stron, nie były też uzgadniane indywidualnie z pozwaną, a zostały narzucone we wzorcu umownym.

Zgodnie z art. 405 kc i art. 410 § 2 kc kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Poczynione wyżej ustalenia faktyczne przesądziły, iż opłata warunkowa stanowi klauzulę abuzywną i w tej mierze postanowienia wzorca umownego nie wiążą strony powodowej. Zatrzymana przez pozwanego kwota 2.970 zł w chwili obecnej bezpodstawnie go wzbogaca, stanowi świadczenie nienależne, które zobowiązany jest zwrócić.

Wobec powyższego Sąd w pkt I wyroku zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 2.970 zł, opierając się na treści art. 385¹ § 1-3 kc w zw. z art. 405 kc i art. 410 § 2 kc. Roszczenie w zakresie odsetek uzasadnia przepis art. 481 § 1 i 2 kc.

Orzeczenie o kosztach postępowania ma podstawę w treści art. 98 § 1 i 3 kpc. Na ogólną sumę 717 zł, złożyły się poniesione przez powoda wydatki związane z wynagrodzeniem za pomoc profesjonalnego pełnomocnika obliczone według norm taryfowych i opłata skarbową od pełnomocnictwa.